

Spis treści

Wstęp	11
Wykaz skrótów użytych w treści	12
Literatura	12

I. Regulacje prawne z zakresu prawa pracy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy

1. Międzynarodowe źródła prawa	13
Dyrektywy UE	14
Konwencje MOP	16
Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE	17
2. Obowiązki pracodawcy z zakresu bhp	18
3. Obowiązki osoby kierującej pracownikami z zakresu bhp	20
4. Obowiązki i uprawnienia pracowników z zakresu bhp	21
5. Odpowiedzialność za naruszenie przepisów i zasad bhp	23
Odpowiedzialność pracodawcy oraz osoby kierującej pracownikami	23
<i>Odpowiedzialność wykroczeniowa</i>	23
<i>Odpowiedzialność karna</i>	25
Odpowiedzialność pracownika	26
6. Ochrona pracy kobiet	27
Podstawy prawne	27
Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem	28
Uprawnienia pracownika-ojca	29
Prace wzbronione kobietom	29
7. Zatrudnianie młodocianych	30
Podstawy prawne	30
Zasady zatrudniania młodocianych	31
Ochrona pracy młodocianych	31
Prace wzbronione młodocianym	32
8. Profilaktyczna ochrona zdrowia	33
Służba medycyny pracy	33
Badania lekarskie	33
Profilaktyczna opieka zdrowotna i orzeczenia lekarskie	34
9. Szkolenia w zakresie bhp	35
Podstawowe informacje	35

Zakres szkolenia	36
Organizatorzy szkoleń	36
Warunki i rodzaje szkolenia	38
Przebieg szkolenia wstępnego	40
Dokumentowanie szkolenia wstępnego	41
Szkolenie pracodawcy	41
Szkolenie okresowe	42
10. Nadzór i kontrola nad warunkami pracy	44
Państwowa Inspekcja Pracy	44
Państwowa Inspekcja Sanitarna	47
Urząd Dozoru Technicznego	48
Spółeczna inspekcja pracy	49
Związki zawodowe	51

II. Czynniki niebezpieczne w środowisku pracy

11. Czynniki występujące w procesach pracy	53
12. Podstawowe zagrożenia	55
Hałas	55
<i>Informacje podstawowe</i>	55
<i>Skutki oddziaływania hałasu na organizm człowieka</i>	56
<i>Obowiązki pracodawcy i ocena ryzyka zawodowego</i>	56
<i>Środki przeciwdziałania hałasowi</i>	57
<i>Eliminowanie lub ograniczanie narażenia</i>	57
<i>Środki ochrony</i>	58
<i>Profilaktyka</i>	59
Drgania mechaniczne	59
<i>Informacje podstawowe</i>	59
<i>Źródła drgań</i>	61
<i>Wpływ drgań na organizm człowieka</i>	62
<i>Obowiązki pracodawcy i ocena ryzyka zawodowego</i>	62
<i>Środki przeciwdziałania drganiom mechanicznym</i>	63
<i>Eliminowanie lub ograniczanie narażenia</i>	63
<i>Środki ochrony</i>	64
<i>Profilaktyka</i>	64
Mikroklimat	65

<i>Informacje podstawowe</i>	65
<i>Mikroklimat gorący</i>	65
<i>Mikroklimat zimny</i>	66
Promieniowanie optyczne	66
<i>Informacje ogólne</i>	66
<i>Obowiązki pracodawcy i ocena ryzyka zawodowego</i>	68
<i>Środki przeciwdziałania promieniowaniu optycznemu</i>	69
<i>Eliminowanie lub ograniczanie narażenia</i>	69
<i>Środki ochrony</i>	69
<i>Profilaktyka</i>	70
<i>Promieniowanie widzialne</i>	70
<i>Promieniowanie nadfioletowe</i>	71
<i>Promieniowanie podczerwone</i>	72
<i>Promieniowanie laserowe</i>	72
Pola i promieniowanie elektromagnetyczne	74
<i>Informacje ogólne</i>	74
<i>Wpływ pól na organizm człowieka</i>	74
Pyły	76
<i>Informacje ogólne</i>	76
<i>Oddziaływanie pyłów na organizm człowieka</i>	76
Czynniki chemiczne	76
<i>Informacje podstawowe</i>	76
<i>Karta charakterystyki substancji (mieszaniny) chemicznej</i>	79
<i>Obowiązki pracodawcy i ocena ryzyka zawodowego</i>	79
<i>Środki chroniące przed czynnikami chemicznymi</i>	80
<i>Eliminowanie lub ograniczanie ryzyka zawodowego</i>	80
<i>Środki ochrony</i>	81
<i>Profilaktyka</i>	82
<i>Substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym</i>	82
Czynniki biologiczne	83
<i>Informacje podstawowe</i>	83
<i>Prace narażające pracownika na działanie czynników biologicznych</i>	84
<i>Obowiązki pracodawcy i ocena ryzyka zawodowego</i>	84
<i>Dodatkowa ochrona pracowników</i>	86

III. Organizacja bezpiecznych stanowisk pracy. Zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy

13. Bezpieczne stanowisko pracy	87
Przestrzeń robocza	87
Pomieszczenia pracy	88
<i>Oświetlenie</i>	88
<i>Ogrzewanie i wentylacja</i>	88
Dojście do stanowiska pracy	89
Organizacja stanowisk pracy	90
Maszyny i urządzenia na stanowisku pracy	91
Praca z monitorami ekranowymi	92
<i>Obowiązki pracodawcy</i>	93
<i>Organizacja pracy przy komputerze</i>	94
<i>Wyposażenie stanowiska pracy</i>	94
<i>Oprogramowanie</i>	97
<i>Mikroklimat</i>	97
<i>Hałas</i>	98
14. Zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy	98
Definicje	98
Koszty bezpieczeństwa i higieny pracy	100
System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy	102
<i>Przegląd wstępny</i>	104
<i>Zaangażowanie najwyższego kierownictwa</i>	106
<i>Polityka bezpieczeństwa i higieny pracy</i>	106
<i>Dokumentacja systemu</i>	108
<i>Przegląd zarządzania</i>	109

IV. Analiza okoliczności i przyczyn oraz profilaktyka wypadków przy pracy i chorób zawodowych

15. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe	110
Definicja wypadku przy pracy	110
Postępowanie w razie wypadku przy pracy	112
Choroby zawodowe – definicja, postępowanie	113
Analiza wypadkowości	114
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	114

16. Przyczyny wypadków przy pracy	115
Piramida zdarzeń wypadkowych	115
Przyczyny wypadków	116
Liczba wypadków i poszkodowanych	118
Przykłady zaistniałych wypadków	119

V. Organizacja i metodyka szkolenia w zakresie bhp

17. Szkolenie w zakresie bhp	125
Identyfikacja potrzeb szkoleniowych	125
Uczenie się – nauczanie dorosłych	125
Cele i treści szkolenia	127
Zasady szkolenia	128
Metody i formy szkolenia	129
Metody szkolenia w dziedzinie bhp	131
Metody i formy kontroli oraz oceny skuteczności szkoleń	133
Metody prowadzenia instruktazu stanowiskowego	134

VI. Postępowanie w razie wypadków i w sytuacjach zagrożeń

18. Zgłaszanie wypadków	135
19. Pożar – zapobieganie i gaszenie	136
Podstawowe pojęcia	136
Kategorie zagrożenia ludzi	136
Rodzaje i przyczyny pożarów	137
<i>Rodzaje pożarów</i>	138
<i>Przyczyny pożarów</i>	138
Podręczny sprzęt gaśniczy	139
<i>Koc gaśniczy</i>	139
<i>Hydrant wewnętrzny</i>	140
<i>Gaśnice</i>	140
<i>Gaśnica proszkowa</i>	141
<i>Gaśnica śniegowa</i>	142
<i>Gaśnica ze zbijakiem pianowa lub proszkowa</i>	143
Zasady gaszenia pożarów za pomocą gaśnic	143
Oznakowanie przeciwpożarowe i ewakuacyjne	144

Zasady ewakuacji	145
20. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach	146
Udzielanie pomocy	146
Postępowanie w razie wypadku	146
Bezpieczeństwo akcji ratunkowej	147
Kolejność czynności ratunkowych	147
<i>Ocena przytomności</i>	147
<i>Udrożnienie górnych dróg oddechowych</i>	148
<i>Ocena oddechu</i>	148
<i>RKO (resuscytacja krążeniowo-oddechowa)</i>	149
Pozycja bezpieczna	150
Pierwsza pomoc w określonych przypadkach	151
<i>Krwotok</i>	151
<i>Krwotok z tętnicy szyjnej</i>	151
<i>Omdlenie</i>	152
<i>Zakrzuszenie</i>	152
<i>Udar mózgu</i>	154
<i>Cukrzyca</i>	154
<i>Uraz kręgosłupa</i>	155
<i>Oparzenie termiczne</i>	156
<i>Porażenie prądem elektrycznym</i>	156
<i>Zawał mięśnia sercowego</i>	157
Wzywianie pomocy	157

VII. Skutki ekonomiczne niewłaściwych warunków pracy

21. Ekonomiczne aspekty wypadków przy pracy	158
Koszty wypadków przy pracy	158
Koszty działalności profilaktycznej	159
Stymulatory poprawy warunków pracy	160
Składka na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	162
<i>Kategorie ryzyka dla płatników składek</i>	162
<i>Kategorie ryzyka dla grup działalności</i>	163

VIII. Problemy ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska

22. Ochrona przeciwpożarowa	165
Definicja	165
Obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej	166
23. Ochrona środowiska	174
Obowiązki	174
Kierunki działania	177
<i>Ochrona powietrza</i>	177
<i>Ochrona wód</i>	177
<i>Ochrona powierzchni ziemi</i>	178
<i>Ochrona przed hałasem i polami elektromagnetycznymi</i>	178
<i>Gospodarka odpadami</i>	179
Notatki	180